

Werktroepen

Uitzendkrachten avant la lettre

EEN WONDERLIJK STEL MILITAIREN

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD

HOOFDSTUK 1 DE EERSTE DECENNIA

HOOFDSTUK 2 646 WERKTROEPENCOMPAGNIE (DE LIEVERDJES)

HOOFDSTUK 3 647 WERKTROEPENCOMPAGNIE (DE IJSSELBEREN)

HOOFDSTUK 4 146 WERKTROEPENCOMPAGNIE (DE BUFFELS)

NAWOORD VAN DE SCHRIJVER

Voorwoord

Wij leven in een wereld, waarin mechanisering en automatisering een cruciale rol spelen bij de logistieke ondersteuning van welke activiteit dan ook. Inmiddels is robotisering aan een opmars bezig. En met name in het 'domme', fysiek zware en vuile werk wordt in toenemende mate van deze technologieën gebruik gemaakt. Kennelijk is de mens toch (al is het maar plaatselijk en tijdelijk) vervangbaar.

Er was ooit een tijd, dat hier echt anders over gedacht werd. Logistiek was toen vooral nog een activiteit waar juist de beschikbaarheid van mankracht van groot belang was. En dan was het toch 'makkelijk' dat het ministerie van defensie dankzij de dienstplicht (en niet te vergeten de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog) kon beschikken over grote aantallen jonge en daardoor vaak fysiek sterke mannen.

In deze publicatie wil ik aandacht besteden aan deze bijzondere groep militairen. Vaak stonden zij bekend als raddraaiers en het schuim der natie. Maar er is ook een andere kant. Geuzennamen als de "Werkpaarden", de "Lieverdjes", de "Ijsselberen", de "Buffels", de "Leeuwen", de "jerrycanslingeraars" en de "beukers" zijn het bewijs dat deze militairen hun mannetje stonden op hún vakgebied.

Zij blonken niet uit in tactisch optreden, zij waren niet het visitekaartje van de Koninklijke landmacht, maar het was wel een wonderlijk stel voor wie naast verwondering ook bewondering en waardering bestond. Hun verhaal of liever gezegd het verhaal over hen, verdient een plaats in de geschiedschrijving van het Regiment Bevoorradings- en Transporttroepen.

Na een inleidend hoofdstuk, dat ingaat op de eerste decennia na de Tweede Wereldoorlog besteed ik achtereenvolgens specifiek aandacht aan de 3 bekendste werktroepencompagniën.

Veel officieren en onderofficieren zullen volmondig toegeven dat werktroepeneenheden in de wereld van het leidinggeven de Champions league vormden.

Ik ben veel dank verschuldigd aan al die personen, die in het verleden hun soms persoonlijke archieven zorgvuldig hebben bewaard en hebben overgedragen. Ook de Stichting Historische Collectie Bevoorradings- & Transporttroepen en een aantal commandanten van 146, 646 en 647 Werktroepencompagnie ben ik erkentelijk voor hun steun en inbreng. Een bijzonder woord van dank is op zijn plaats aan maj bd Bob Cats en kol bd Maarten de Jongh Swemer. Zij zagen als eersten in ons regiment het belang in van geschiedschrijving. Zonder hun initiatieven, persoonlijke betrokkenheid en doorzettingsvermogen, was deze publicatie nooit tot stand gekomen.

Ik wens de lezer veel plezier en..... verbaas u niet te veel maar verwonder u slechts.

Piet IJntema (Ikol bd van de logistiek)

HOOFDSTUK 1 DE EERSTE DECENNIA

De Koninklijke landmacht is in de beginjaren vooral nog een leger van grote aantallen. Daardoor bestaat er ook nog een aanzienlijke behoefte aan mankracht. De dienstplicht wordt, redelijk kort na beëindiging van de Tweede Wereldoorlog, nog door een aanzienlijk deel van de Nederlandse bevolking als vanzelfsprekend, een goede zaak of zelfs morele plicht beschouwd.

In de jaren '50 is de Koninklijke landmacht en ook de logistieke organisatie vooral nog georiënteerd op het optreden op het eigen grondgebied. In die periode is de bevoorrading van de landmacht op het eigen grondgebied de unieke verantwoordelijkheid van 150 Intendance Basisgroep. Deze organisatie heeft daartoe onder meer een aantal Intendancébataljons (104, 106 en 107), die op hun beurt ook een of meerdere Intendance Werktroepencompagniën (106, 116, 166, 216 en 256) in de organisatie hebben.

Deze eenheden worden in die periode vooral ingezet t.b.v. allerlei hand- en spandiensten bij zgn. basisdepoteenheden van de Inspectie der Intendance, Inspectie Technische Dienst, Inspectie Genie en Inspectie Verbindingsdienst.

Het is wel eens aardig om te lezen hoe de Inspecteur der Intendance in die tijd denkt over de inzet van werktroepen. Daarom wordt hieronder een selectie weergegeven van een aantal bijzondere tekstfragmenten zoals deze zijn opgenomen in het Voorschrift Intendance Werktroepencompagnie, dat op 22 januari 1951 is vastgesteld en uitgegeven.

“De werktroepencompagnie is in staat om ± 512 ton gesorteerde goederen per dag te verwerken.”

“De werktroepencompagnie, -pelotons en -groepen kunnen ingedeeld worden bij verschillende soorten eenheden of kunnen dienst doen als depot voor werkkrachten. Het personeel werkt echter onder het commando van de officieren en onderofficieren van de werktroepencompagnie.”

“In het moederland zijn werktroepencompagniën ingedeeld bij kampen, stations, havens of depots voor opleiding of voor een bepaalde functie.”

“Werktroepencompagniën kunnen waardevolle kennis bij depots of havens opdoen. Ervaringen in het laden en lossen van wagens, het sorteren en opslaan van voorraden, het kwalificeren van buitgoederen en dergelijke werkzaamheden, zijn waardevol om de compagnie klaar te maken voor de oorlogstaak.”

“Het verwerken van voorraden is de voornaamste taak van de werktroepencompagnie. Ter voorkoming van vertillen, breuken en andere ongelukken moet iedereen de juiste manier

van tillen en dragen kennen. Het op de juiste wijze tillen en dragen zal vermoeidheid tegen gaan en het resultaat vergroten. De juiste houding is als volgt: de voeten 20 tot 30 cm van elkaar zo dicht mogelijk bij het te lichten voorwerp; men tilt vanuit de hurkhouding, zodat de korte krachtige beenspieren het meeste werk doen; de rug wordt recht gehouden, zodat de lange buik- en borstspieren niet overbelast worden; schouders naar achteren, borst naar voren en hoofd rechtop; armen gestrekt en een goede houvast met de handen.”

In de zgn. ontwerp-oorlogsorganisatie¹ van de Intendance Werktroepencompagnie, op 5 augustus 1954 door de Chef van de Generale Staf vastgesteld, is te lezen dat deze compagnie de beschikking heeft over 5 officieren en 16 onderofficieren. Bijzonder is nog te lezen dat de compagniestaf ook nog een klaroenblazer en 2 messbediendes rijk is.

166 Intendance Werktroepencompagnie is de eenheid, die in de beschikbare bronnen uit die tijd het meest voor komt. De reden hiervoor ligt vermoedelijk in het feit, dat deze eenheid als enige kernparaat is. Deze eenheid is in de beginjaren nog gelegerd in Oirschot. In de editie van 4 september 1954 van het Dagblad Peel en Maas is te lezen, dat van deze eenheid 1 officier, 2 onderofficieren en 20 soldaten zijn ingezet op de Rooms-Katholieke begraafplaats aan de Kapel in het Zand bij Roermond om ca. 160 Duitse gesneuvelden op te graven, die daar in de oorlog zijn begraven, zodat de stoffelijke resten kunnen worden overgebracht naar het oorlogskerkhof in Ysselsteyn. Het krantenartikel vermeldt ook dat 166 Intendance Werktroepencompagnie dit soort werkzaamheden in heel Nederland uitvoert. 158 Gravendienstcompagnie heeft bij deze bijzondere werkzaamheden de leiding.

Peloton werktroepers aangetreden op appel op Kamp Rooswijk

Vanaf 1955 wordt 166 Intendance Werktroepencompagnie gelegerd op Kamp Rooswijk in Velsen (Noord-Holland). Uit een Memorandum van C-150 Intendance Basisgroep van 29 augustus 1956 blijkt dat 166 Intendance Werktroepencompagnie vanuit het legerkorps wordt voorzien van manschappen, die voor een periode van 2 maanden inzetbaar zijn. De

¹ (OTAS (organisatietabel autorisatiestaat) is een bij velen bekender document)

meeste militairen worden vanuit dat kamp op verschillende locaties in Nederland gedetacheerd. Zij worden o.a. te werk gesteld bij de Artillerie Inrichtingen, Fort bij Rijnauwen, Fort bij Velsen, Fort bij Penningsveer, magazijn Uitgeest-Noord en magazijn Stammersdijk om munitie te sjouwen. Een flink aantal gaat dagelijks heen en weer naar de Genie Herstelwerkplaats in Alphen aan de Rijn.

166 Intendance Werktroepencompagnie wordt ook regelmatig ingezet om binnenvaartschepen te beladen met munitie zoals artilleriegranaten en landmijnen.

Na twee maanden worden de soldaten van het legerkorps geplaatst in het Instructiepeloton om de militaire tucht weer te herstellen. De soldaten moeten in die periode ook diensten draaien als kampwacht en brandpiket. Na afloop van deze 'heropvoeding' keren zij weer terug naar hun oorspronkelijke eenheid in het legerkorps.

Doordat ook West-Duitsland toetreedt tot de NAVO (mei 1955) verandert het strategische concept van de NAVO en daarmee van Nederland. Daar waar voorheen het accent vooral ligt op de verdediging van het eigen grondgebied wordt nu ontplooiing zo oostwaarts mogelijk op Duits grondgebied als de beste aanpak gezien ter verdediging tegen een mogelijke aanval vanuit het Warschaupact. Hierdoor neemt de behoefte aan mankracht nog eens aanzienlijk toe.

Vanaf 1959 beschikt 150 Intendance Basisgroep over in totaal 8 Intendance Werktroepencompagniën: 410, 411, 412, 645, 646, 647, 648 en 649 Intendancewerktroepencompagnie.

Drie van deze werktroepencompagniën zijn vanaf dat moment paraat. 645 is voorbestemd voor inzet in het zuiden, 646 is werkzaam in het oosten en 647 tenslotte is voorbestemd voor inzet in het westen van het land. 647 is de voortzetting van de eerder hierboven genoemde 166 Intendance Werktroepencompagnie.

Logo 156 Intwktrcie op legeringsgebouw op de Generaal Spoorkazerne te Ermelo

C-156 Intendance Werktroepencompagnie met zijn pelotonscommandanten.

Bij het legerkorps zijn in de jaren '50 twee Intendancedebataljons ingedeeld: 102 en 103. Bij 103 Intendancedebataljon is op dat moment 156 Intendance Werktroepencompagnie ("De Leeuwen") ingedeeld. Deze eenheid is gelegerd op de Generaal Spoorkazerne te Ermelo. Naast het sjouwen van jerrycans en munitie wordt deze eenheid ook ingezet voor andere klussen. Op de foto hiernaast is een aantal soldaten bezig met het slopen van een Baileybrug bij Venlo in 1957.

102 Intendancedebataljon heeft vanaf 10 november 1952 de beschikking over 146 Intendance Werktroepencompagnie. De geschiedenis van deze bijzondere eenheid, die zichzelf de eretitel "De Buffels" geeft, wordt in hoofdstuk 4 uitgebreider beschreven.

Naast deze twee parate compagnieën zijn er ook nog twee mobilisabele werktroepencompagniën: 176 en 186 Intendance Werktroepencompagnie.

Tijdens een van de vele reorganisaties, die in het begin van de 70-er jaren volgen, worden 156, 176 en 186 Intendance Werktroepencompagnie opgeheven.

645 Werktroepencompagnie wordt ingedeeld bij 414 Intendancebataljon, dat de burelen heeft op de “Lange Stallen” in Breda, en verantwoordelijk is voor het gezagsgebied van de Territoriaal Bevelhebber Zuid (TBZ).

645 Werktroepencompagnie wordt aanvankelijk gelegerd op de Generaal de Bonskazerne in Grave. Zij noemen zichzelf “De werkpaarden” en in 1967 stellen zij een embleem in, dat hier rechts naast op de compagniestegel is te zien. In 1972 verhuist de eenheid naar de Pontonnierskazerne in Keizersveer.

In maandverslagen van C-645 Werktroepencompagnie is te lezen dat de soldaten van deze eenheid vaak in kleine aantallen (soms 1 á 2) voor allerlei onderhoudswerkzaamheden worden ingezet op mobilisatiecomplexen in o.a. Valkenswaard, Baarle Nassau, Grave/Driehuis, Terneuzen, Best en Baarle Nassau. Op 1 juni 1976 wordt de eenheid in het kader van het project “Rationalisatie intendance eenheden in de Nationale Sector” opgeheven.

646 Werktroepencompagnie (vóór de reorganisatie 647 Intendance Werktroepencompagnie) wordt ingedeeld bij 413 Intendancebataljon, dat verantwoordelijk wordt voor het gezagsgebied van de Territoriaal Bevelhebber West (TBW). Deze eenheid wordt aanvankelijk gelegerd op de Oranje Nassau kazerne in Amsterdam. Meer informatie over deze eenheid kan de lezer terugvinden in hoofdstuk 2.

647 Werktroepencompagnie (vóór de reorganisatie 646 Intendance Werktroepencompagnie) wordt ingedeeld bij 415 Intendancebataljon, dat verantwoordelijk wordt voor het gezagsgebied van de Territoriaal Bevelhebber Oost (TBO). Deze eenheid wordt aanvankelijk gelegerd op de Detmerskazerne in Eefde. Meer informatie over deze eenheid kan de lezer terugvinden in hoofdstuk 3.

In december 1968 geeft de Inspecteur der Intendance VR 10-1 (Voorlopige richtlijnen) uit. Voorlopige richtlijnen zijn vaak de voorloper van een voorschrift. In deze doctrinepublicatie, die bekend staat onder de titel “Verzorgingshandleiding Intendance” wordt nogmaals aandacht besteed aan het fenomeen “werktroepen”.

"In het gehele operatietoneel bestaat een voortdurende behoefte aan werkkrachten voor het verrichten van algemene werkzaamheden welke geen specifieke wapen- of dienstvaktechnische bekwaamheden vereisen. Als voorbeeld kunnen worden genoemd: het laden en lossen van voertuigen, treinen en schepen en het stapelen en uitgeven van goederen in depots en aanvullingsplaatsen."

Beetje vreemd dat gesproken wordt van algemene werkzaamheden, maar dat de voorbeelden louter en alleen spreken over werkzaamheden, die gerelateerd zijn aan logistiek.

"Werktroepen worden ingezet ten behoeve van werkzaamheden van algemene aard, dus niet slechts in intendance-inrichtingen, doch evenzeer voor werkzaamheden bij de andere materieeldiensten en/of wapens. Zij mogen niet worden aangewend voor technische opdrachten welke normaliter tot de taak van de aanvragende eenheid behoren."

Dit tekstfragment is enigszins tegenstrijdig. Iedereen kan de beschikking krijgen over werktroepen, maar het is vooral niet de bedoeling, dat ze worden ingezet ter vervanging van verloren gegane mankracht of ter aanvulling van eigen mankracht. Er spreekt ook een soort wantrouwen uit jegens andere wapens en dienstvakken. Dit wantrouwen is in de loop der jaren ontstaan doordat ingezette werktroepen bij basisdepoteenheden van de Inspectie Technische Dienst, Inspectie Genie en Inspectie Verbindingsdienst nog wel eens 'verkeerd' worden ingezet. Het is vooral in de tweede helft van de jaren '50 en de eerste helft van de jaren '60 een 'goede gewoonte' van deze werkplaatsen om meer werkkrachten aan te vragen dan feitelijk benodigd zijn en de werkkrachten in te zetten voor vooral smerige klussen, die de burgerwerknemers liever niet zelf willen doen.

"Het behoort tot de taak van de Intendance om voor deze werkzaamheden militair personeel ter beschikking te stellen. Hiertoe zijn zgn. werktroepencompagniën geformeerd, welke zowel in het operatiegebied als in het etappegebied en het achterland tot de daar aanwezige intendancegroeperingen (kunnen) behoren."

Het Eerste Legerkorps van de Koninklijke landmacht heeft in die jaren haar operatiegebied al op Duits grondgebied (toen nog West-Duitsland). Het overgrote deel van de voorraden, die de eenheden nodig hebben tijdens inzet (vooral brandstoffen, munitie en allerlei veldversterkingsmaterieel), bevindt zich in depots, die in het oosten van Nederland zijn gesitueerd. Bij inzet moeten deze voorraden per trein, per binnenvaartschip en deels over de weg worden vervoerd. Het beladen is in veel gevallen nog handwerk. 647 werktroepencompagnie, is in die tijd doorgaans de eenheid die hiervoor wordt ingezet. In het operatiegebied wordt alleen 146 Werktroepencompagnie belast met het lossen van de opgevoerde voorraden.

“Tijdens de tewerkstelling worden werktroepen gewoonlijk niet onder bevel van de gesteunde eenheid gesteld. Wel kunnen zij, bij langere tewerkstelling bij een eenheid, door deze eenheid worden verzorgd. De te steunen eenheid bepaalt welke werkzaamheden moeten worden verricht, binnen het raam van de op de aanvraag voor werktroepen vermelde werkzaamheden. De leiding bij de uitvoering blijft berusten bij het tot de werktroepeneenheid behorende kader.”

Ook hier valt op hoe en hoeveel aandacht de Inspecteur der Intendance besteedt aan de zeggenschap over deze bijzondere logistieke dienst. Of er is veel wantrouwen jegens aanvragende eenheden, of ook toen al zijn de soldaten, die zijn ingedeeld bij een werktroepencompagnie van een ‘bijzonder soort’.

In een confidentieel geclassificeerde brief van 19 september 1975 maakt de BLS de onder bevelstellingen van de dan bestaande territoriale werktroepencompagniën bekend:

- a) 646 Wktrcie (paraat) en 411 Wktrcie (mobilisabel) onder bevel van PMC/GC (provinciaal militair commandant tevens garnizoenscommandant) Noord-Holland (TBW);
- b) 647 Wktrcie (paraat) en 412 Wktrcie (mobilisabel) onder bevel van PMC/GC Gelderland (TBO) en
- c) 410 Wktrcie (mobilisabel) en 414 Wktrcie (mobilisabel) onder bevel van PMC/GC Noord-Brabant (TBZ).

Opvallend is dat de eerder genoemde intendancebataljons volkomen uit beeld zijn. In een brief van 27 februari 1976 wordt melding gemaakt van een groot aantal organisatiewijzigingen in het kader van het project “Rationalisatie intendance eenheden in de Nationale Sector”.

Vanaf dit moment zijn er nog twee territoriale werktroepencompagniën (646 en 647) en één legerkorps werktroepencompagnie (146). In de volgende hoofdstukken wordt aan elk van deze eenheden meer specifiek aandacht besteed.

HOOFDSTUK 2 646 WERKTROEPENCOMPAGNIE (DE LIEVERDJES)

In het vorige hoofdstuk is al vermeld, dat deze eenheid is voortgekomen uit 647 Intendance Werktroepencompagnie, die op haar beurt is voortgekomen uit 166 Intendance Werktroepencompagnie.

In 1966 wordt de eenheid gelegerd op de Oranje Nassau kazerne in Amsterdam. In 1965 is de Intendanceschool verhuisd naar de Kolonel Palmkazerne in Bussum. Daarom is in Amsterdam plaats vrij gekomen. Kamp Rooswijk moet worden verlaten voor nieuwbouw. De Oranje Nassau kazerne in Amsterdam is op dat moment al ruim 100 jaar (sinds 1860) in gebruik bij Defensie.

Voorafgaand aan de verhuizing moet overigens nog een uitgebreide restauratie worden uitgevoerd, waarbij alle vloeren worden vervangen, de elektrische installatie wordt vernieuwd, centrale verwarming wordt aangelegd, alle waterleidingen en rioleringen worden vernieuwd en het gehele kazerneterrein voorzien wordt van nieuwe beplanting².

Zoals vele militaire eenheden kiest ook 646 een mascotte. In die tijd wordt het Lieverdje in Amsterdam (een beeld van een Amsterdamse straatschoffie) gezien als het symbool van het

typische Amsterdamse vrijgevochten karakter. Niet vreemd dat 646 kiest voor het Lieverdje.

² Later in deze publicatie zal blijken, dat de aanleg van nieuwe beplanting niet altijd een gunstig voorteken is.

Hoewel het horen of lezen van de term werktroepen, doorgaans bij velen een negatieve associatie oproept, moet en mag niet worden vergeten, dat de soldaten en het kader van deze eenheden decennialang werkzaamheden hebben verricht waarvoor brede dankbaarheid bestaat en wordt getoond. Zo ontvangt C-646 Werktroepencompagnie op 2 oktober 1973 een keramisch reliëf (vervaardigd bij de NV Koninklijke Delftsche Aardewerfabriek "De Porceleyne Fles") van het tuinbouwbedrijfsleven in het Zuidhollands Glasdistrict als dank voor de betoonde hulp en inzet na de stormramp die de glastuinbouw in Zuid-Holland op 2 april van dat jaar heeft getroffen. Dit keramisch reliëf is in het bezit van de Historische Collectie Bevoorrading- en Transporttroepen.

De MIO-inspectie (Materieel Inspectie Orgaan) is een jarenlang gevreesd hoogtepunt. 646 Werktroepencompagnie behaalt in 1981 een GOED als resultaat. Dat is voor de toenmalige Nationaal Territoriaal Commandant (NTC) de generaal-majoor der Artillerie C.E. Cohen reden om alle daarvoor in aanmerking komende militairen 1 dag extra verlof toe te kennen. Bij de toekenning schrijft de NTC dat een dergelijk resultaat slechts realiseerbaar is door een onafgebroken dagelijkse toewijding van al het personeel van de eenheid.

In het februarinummer van 1982 wordt in de Legerkoerier een artikel geplaatst met de veelzeggende ondertitel "De 'werktroepers' een ruig maar afwisselend bestaan". Het artikel begint met de volgende inleiding.

"De Oranje Nassaukazerne is gelegen aan de Sarphatistraat en ligt daardoor vlakbij het grootste uitgaanscentrum van het land. Dat moet menig soldaat, gelegerd in afgelegen plaatsen als Steenwijkerwold, toch als muziek in de oren klinken. Maar hier bedriegt de schijn, want van de 125 man tellende 646 Werktroepencompagnie zitten maar zo'n 15 man bij de compagniesstaf in de hoofdstad. De rest is verspreid over West-Nederland, van Den Helder tot en met Middelburg."

In het artikel komt ook de toenmalige compagniescommandant, de kapitein J.N. van Gurp aan het woord. Hij doet onder meer de volgende uitspraak: "Werktroepen hebben vaak een slechte naam. Het werk wordt beschouwd als het domst van allemaal. De soldaat-schrijver, die op een kantoor in Den Haag werkt, kijkt nog neer op die twee werktroepers, die zijn bureau versjouden. (Er wordt trouwens wat verhuisd daar in Den Haag!) Als er ergens rotzooi is, worden de werktroepers daar het eerst op aangekeken. Dat steekt, en het is ook niet terecht. De soldaten van deze compagnie moeten de rottiigste klusjes opknappen. Veel sjouw- en tilwerk, waarbij je jouw handen flink moet laten wapperen. Ondanks dat ontving ik in 1981 wel 24 dankbetuigingen en waarderingen van opdrachtgevers bij wie mijn soldaten hadden gewerkt, omdat de jongens zo hun best hadden gedaan. En ik heb uitgerekend, dat het ziekteverzuimpercentage bij deze compagnie één van de laagste is binnen

de KL. Als je dan beseft wat voor werk ze doen, vind ik dat dit wel een heel ander licht werpt op de soldaten van deze compagnie!”

In 1986 viert het Tamboerkorps der Intendance haar 25-jarig bestaan. *So what!* zal de lezer kunnen denken. Dit tamboerkorps is administratief ingedeeld bij 646 Werktroepencompagnie en maakt in oorlogstijd deel uit van 146 Werktroepencompagnie. Kortom: het is een werktroepeneenheid. Over hun inzet als zodanig verwijs ik de lezer naar hoofdstuk 4.

In 1987 is 646 Werktroepencompagnie onder meer betrokken bij de ondersteuning van de oefening REFORGER (*Return of Forces in Germany*) en verzorgt zij in de buurt van Dordrecht de legering voor ca. 5.000 Amerikaanse militairen.

In 1988 wordt 646 Werktroepencompagnie ingezet voor de Nijmeegse Vierdaagse. Deze steunverlening is afwisselend de taak voor 646 en 647 Werktroepencompagnie. De Commandant Centrale Verzorging Militairen (CVM) is zodanig onder de indruk, dat hij een tevredenheidsbetuiging uitreikt wegens de enthousiaste en efficiënte wijze, waarop de eenheid het kamp Heumensoord en de Gofferthal heeft opgebouwd, in bedrijf heeft gehouden en daarna heeft afgebroken, onder vaak moeilijke weersomstandigheden zonder daarbij aan discipline of goede werksfeer in te boeten. Bijzonder is dan in het “Jaarlijks Inlichtingen Bericht” van C-646 Werktroepencompagnie aan de Commandant Regiment Intendancetroepen te lezen, dat hij vermoedt dat het de laatste grootschalige steunverlening van een werktroepencompagnie is omdat de CVM overweegt de werkzaamheden te privatiseren. Later blijkt dat de commandant geen helderziende is.

Op 1 juli 1989 moet 646 Werktroepencompagnie de zo geliefde Oranje Nassaukazerne verlaten en verhuist dan naar legerplaats Crailo, waar de compagnie een compleet nieuw en modern legeringsgebouw betreft. In de afscheidsrede op donderdag 25 mei 1989 spreekt C-646 Werktroepencompagnie met enige emotie over een gedwongen afscheid van “*The grand old lady*”.

In het jaarverslag van 1989 staat het volgende: “M.b.t. het woon- en werkklimaat heeft er in 1989 een gigantische en structurele verbetering plaatsgevonden als gevolg van de verhuizing van Amsterdam (ONK) naar Hilversum (lpl Crailo) alwaar een prachtig nieuw compagniesgebouw is neergezet. Dit mooie, nieuwe (geweldsvriendelijke) onderkomen heeft duidelijk een zeer positieve uitwerking gehad op de moraal en het moreel van dienstplichtig en beroepspersoneel.” Dat wil wel wat zeggen als in hetzelfde verslag is te lezen, dat in de maand oktober niet minder dan 18 en in de maand november 24 krijgstuuchtelijke straffen zijn uitgereikt.

In 1991 levert 646 Werktroepencompagnie onder meer steun aan de Open Dag van de KLu op de vliegbasis Twente, DESERT FAREWELL (terugkeer van Amerikaanse eenheden na afloop van de Golfoorlog) en DEFORGER (*Departure of Forces from Germany*; terugkeer van Amerikaanse eenheden naar de Verenigde Staten) op het complex in Eygelshoven. Aan het einde van het jaar verschijnt de Defensienota, waarin te lezen is, dat men het voornemen heeft om 646 Werktroepencompagnie in de loop van 1992 op te heffen. Gelukkig is juist dit jaar begonnen met de groenvoorziening rondom het nieuwe legeringsgebouw, zodat in 1992 gepast afscheid kan worden genomen van de laatste domicilie van een bijzondere logistieke eenheid.

Op 31 december 1992 wordt deze bijzondere werktroepeneenheid opgeheven. Hieronder treft u een overpeinzing aan van luitenant kolonel B.J. van Eijk, die in de rang van eerste luitenant tot aan de opheffing belast is met de waarneming van het commando³.

Ik werd in september 1990 als Plv CC bij de compagnie geplaatst. Het was voor mij een plaatsing waar ik destijds bewust op heb aangestuurd. Waarom? In mijn SMO jaar werd ik gedetacheerd bij 146 Werktroepencompagnie: 'de Buffels'. Deze detachering heb ik destijds als uitzonderlijk prettig en leerzaam ervaren. Als je later een kans krijgt om Plv CC van 646 Werktroepencompagnie te worden dan laat je die niet voorbij gaan. Ik nam destijds de functie over van de elnt Marc Souman. Kap Willy Engelmann was op dat moment de CC.

Naast de CC en Plv CC waren er nog drie beroepsmilitairen: de CSM, de SMA en de sergeant Opleidingen. De overige kaderleden waren dienstplichtig sergeanten en vaandrags. Het was daarom van groot belang dat de beroepskaderleden uit het juiste hout gesneden waren om het vaak hectische dagelijkse bestaan van de compagnie in goede banen te leiden.

De soldaten en korporaals deden de naam 'de Lieverdjies' regelmatig eer aan. Veelal waren zij afkomstig uit het westen van land en hadden zij de nodige bravoure en een "gevolle rugzak". Ze waren niet op hun mondje gevallen maar als het er op aankwam waren het keiharde werkers.

Zo herinner ik mij de steunverlening aan de Open Dag van de KLu op de Vliegbasis Twente. De commandant Vliegbasis had voor een periode van 3 weken (weekeinden inbegrepen) steunverlening aangevraagd. Uit de voorbespreking bleek al snel dat deze periode erg ruim was. De basiscommandant hield echter voet bij stuk. De totale geplande werkzaamheden (o.a. het plaatsen van dranghekken rondom de basis) werden in de eerste week al afgerond. Het advies om de soldaten/korporaals na het weekeinde terug te laten keren, werd niet opgevolgd. Voor het eerste weekend had de basiscommandant voor de werkers op vrijdagavond een feest georganiseerd en op zaterdag een bezoek aan de tentoonstelling 'Natura Docet' geregeld. Dat was goed voor de ontwikkeling van 'de mannen'. Op deze tentoonstelling stonden o.a. opgezette geraamtes van dieren uit de ijstijd. Later die zaterdag kwam de Plv

³ De compagniescommandant studeert op dat moment aan de KMA.

basiscommandant met het verzoek om de mannen naar huis te sturen en maandag terug te laten keren. Hij was gebeld door de tentoonstellingsdirecteur en er bleken enkele delen van een geraamte door ons personeel 'geleend' te zijn maar nog niet teruggebracht.

Bovenstaande is slechts één van de vele typische voorvallen, die je als kaderlid van een werktroepencompagnie kon meemaken. Daarnaast geeft het een weergave van het typische karakter van een 'werktroeper'. Ze deinsden er niet voor terug om lange dagen te maken en zwaar werk te verrichten. Maar ze moesten wel bezig gehouden worden. Wanneer er geen werk voorhanden was, sloeg de verveling al snel toe en werd men baldadig.

Ook bij deze eenheid stopte de werkweek niet op vrijdagmiddag 17.00 uur. Met enige regelmaat werd ik in het weekend door de Marechaussee gebeld omdat ze een van onze soldaten hadden opgepakt, die 'iets verkeerd' had gedaan. De betreffende soldaat werd de rest van het weekend ondergebracht in het Militair Penitentiair Centrum Nieuwersluis om vervolgens de maandag daarop volgend in sommige gevallen via de psycholoog/psychiater de dienst te verlaten.

De in 1991 verschenen Defensienota voorzag in het opheffen van onze eenheid. Dit gegeven en het feit dat Willy Engelmann naar de KMA ging maakte, dat men besloot geen nieuwe kapitein te plaatsen maar het commando over de compagnie door mij te laten waarnemen.

Deze periode heb ik als zeer leerzaam ervaren te meer omdat je te maken kreeg met een verminderde instroom van zowel het beroeps- als dienstplichtig personeel. Het aantal werkopdrachten en verzoeken voor steunverlening bleef hoog en hield aanvankelijk geen gelijke tred met de afbouw van de compagnie.

Eind januari 1993 was het einde van 646 definitief en heb ik het waarderingsregister en de companiesvlag overgedragen aan de PMC- NH, de Kol C.G.C.T. Wagemakers.

Ik kijk met trots terug op mijn plaatsing bij 646 Werktroepencompagnie: de Lieverdjes. In menig gesprek met (oud) collega's refereer ik naar deze periode die ik beschouw als één van de mooiste, leerzaamste gedurende mijn militaire loopbaan.

HOOFDSTUK 3 647 WERKTROEPENCOMPAGNIE (DE IJSSELBEREN)

Deze werktroepencompagnie, die uiteindelijk als laatste uit de organisatie verdwijnt, wordt gelegerd op de Detmerskazerne in Eefde. Op deze kazerne is ook 105 Intendance Depotcompagnie, een logistiek installatie, die jarenlang werktroepensteun van 647 Werktroepencompagnie ontvangt, gevestigd. 647 Werktroepencompagnie ressorteert onder het Provinciaal Militair Commando Gelderland.

Als je de achtergrond van de commandanten in de jaren '70 en '80 bekijkt, valt op dat velen van hen geboren en soms ook getogen zijn in noordoost Nederland. Kennelijk is bekendheid met de specifieke karakterkenmerken van de bij 647 Werktroepencompagnie ingedeelde dienstplichtige soldaten een pre bij de plaatsing. Het 'ons kent ons-principe' lijkt een prominente rol te spelen bij het plaatsingsbeleid. En dan zijn er nog militairen, die durven te beweren dat de plaatsingsofficieren bij de Directie Personeel Koninklijke landmacht (DPKL), in hun besluitvormingsproces vaak dartpijltjes gebruiken.

Wat voor een soort dienstplichtige soldaten maken nu eigenlijk deel uit van 647 Werktroepencompagnie? Een voormalig compagnies sergeant majoor verwoordt het naar mijn mening treffend in onderstaande veelzeggende beschrijving.

"Personeel van werktroepencompagniën komt veelal uit volksbuurten, is vaak laag geschoold, maar breed gebouwd en verbaal gezien 'mondig'. De rangorde wordt uitgemaakt door degenen, die behoren tot de oudste lichtingsploeg of simpelweg stevig gebouwd zijn. Als dienstplichtig sergeant moet je stevig in jouw schoenen staan om leiding te geven aan deze vogels van diverse pluimage. De laatste jaren komt het helaas voor dat psychisch minder stabiele dienstplichtigen door de indelingsraden bij de werktroepencompagniën worden gedumpt met alle gevolgen van dien voor de sfeer binnen de compagnieën. Ook sluipt het gebruik van softdrugs incidenteel de compagnieën binnen. De walm van hasj op de gang van het legeringsgebouw onthult de aanwezigheid van verboden genotsmiddelen, die ergens op een legeringskamer worden gebruikt. Voor de sergeant van de week het sein om de Koninklijke Marechaussee te alarmeren, waarbij hun naspeuringen v.w.b. het opsporen van de gebruikte drugs slechts zelden resultaat opleveren."

Net als alle eenheden binnen de Koninklijke landmacht kiest ook 647 Werktroepencompagnie voor een mascotte. De keuze voor “de IJSSELBEREN” is gelet op de ligging van de kazerne en de beschrijving hierboven dan ook een logische.

Van alle werktroepencompagniën, heeft 647 de meeste edities van de Vierdaagse van Nijmegen ondersteund. Dat is gelet op de huisvesting in Gelderland natuurlijk niet vreemd. Zo zijn er in de archieven van het Bureau Geschiedschrijving en de Historische Collectie Bevoorradings- en Transporttroepen foto's te zien van de steunverleningen eind jaren '60.

Dat er hard gewerkt moet worden, is wel te zien aan het tenue van de soldaat links op de foto. Het vermoeden bestaat, dat het ontblote bovenlichaam slechts ten doel heeft aan de fotograaf aan te tonen dat hij een echte IJsselbeer is.

Op 31 augustus 1986 verhuist 647 Werktroepencompagnie naar de Generaal-majoor Kootkazerne in Garderen.

Overigens doet 647 meer dan alleen het ondersteunen van de Vierdaagse. Zo staat er in 1987 een prachtig artikel in het oktobernummer van de Legerkoerier over de steun aan de operatie REFORGER (*Return of Forces to Germany*).

De intro meldt het volgende:

"Tentenkampen opbouwen en afbreken, papier prikken, toiletten schoonmaken, lampen indraaien en koffie zetten: de 'duizendpoten' van 647 Werktroepencompagnie zijn van alle markten thuis. Geruime tijd voor de Amerikaanse operatie REFORGER begon, waren zij al druk bezig met de voorbereidingen en ook na die tijd werken ze, achter de schermen nog een tijdje door."

Een ander mooi tekstfragment met foto van een 'typische' commandant IJsselberen is hieronder weergegeven.

*"De, op drie beroepsmilitairen na, volledig uit dienstplichtigen bestaande compagnie heeft een heel eigen sfeer. Volgens commandant Koens is het een ploeg, die exact wil weten waar ze aan toe is. Het gaat er hier niet altijd even zachtzinnig aan toe en soms voel ik me meer een sociaal werker dan commandant. Werken willen ze wel, maar dan moet het zinvol zijn en moeten ze aan één stuk kunnen doorgaan. Het is geven en nemen. Je moet er als commandant niet zelf bij staan kijken maar mee aanpakken. Als de jongens (die zich zelf weleens aanduiden als de **Beastie Boys**) weten dat het werk wordt gewaardeerd, steken ze hun handen wel uit de mouwen. Het zit 'm in de manier waarop je ze aanpakt."*

In augustus 1988 levert 647 Werktroepencompagnie steun aan Taptoe Breda. Zonder de inzet van hen is het organiseren van dit muziekfestijn niet mogelijk. Wekenlang worden zij ingezet op Kamp Princenbosch (een luchtmacht complex, dat gedurende de Taptoe tijdelijk wordt verlaten om de vele muziekkorpsen te huisvesten). In het voorjaar van 1990 wordt 647 Werktroepencompagnie ingezet bij het opruimen van de stormschade aan de kassen van tuinders in het Westland.

In november 1992 wordt duidelijk, dat voor 647 Werktroepencompagnie, op dat moment al de laatste der Mohikanen, een plaats is ingeruimd in de reorganisatieplannen⁴. In de maanden juni en juli 1993 wordt de eenheid voor de allerlaatste keer belast met de ondersteuning van de Nijmeegse Vierdaagse.

In de editie van vrijdag 23 juli 1993 van de Amersfoortse Courant/Veluws Dagblad verschijnt een paginagroot artikel, waarin uitgebreid aandacht wordt besteed aan het fenomeen werktroepen.

De titel luidt: "Voor de Sjouwers rest slechts rotzooi. 647 Werktroepencompagnie uit Garderen onmisbaar voor Vierdaagse." Hieronder zijn enkele veelzeggende tekstpassages weergegeven.

"De 647 Werktroepencompagnie uit Garderen: het militaire uitzendbureau voor hand- en spandiensten. Is er wat te sjouwen, de 647 komt er wel aan. Moet er iets beveiligd worden met gigantische rollen prikkelsband, de 647 komt er wel aan. Op Prinsjesdag, de Taptoe Breda, open dagen van Defensie, het verhuizen van kazernes: als er wat te sjouwen valt, de 647 komt er wel aan. De Jerrycan-artiesten werden ze vroeger wel genoemd, toen de benzine voor de tanks nog in jerrycans aangevoerd moest worden. De Sjouwers, heten ze nu. De Handjes. Nu voor de laatste keer van de partij bij de Vierdaagse van Nijmegen."

"De Raddraaiers werden ze in het verleden wel genoemd, een losgeslagen bende, en dat zal ook wel zo zijn geweest, maar daar wil kapitein Vingerhoed niet meer aan. De meeste jongens waren niet goed genoeg om hun opleiding in militaire dienst af te maken (de zogenaamde watervallers) en jongens, die bij alle andere legeronderdelen niet te handhaven waren. Het is geen vergaarbak, maar heel bijzonder zijn ze wel. Er zitten moeilijke jongens tussen. Vijftien procent van het aantal soldaten van 647 heeft het ook binnen de compagnie zo bont gemaakt, dat ze niet zelfstandig meer ergens mogen werken. Tien procent verlaat ook deze compagnie voortijdig, zonder de dienstdienst af te maken. "Dan moet je het wel heel erg bont maken, want zo makkelijk kom je de dienst niet uit. Meestal gaat het dan om meerdere strafbare delicten, die door hen gepleegd zijn." aldus kapitein Vingerhoed."

"Een wonderlijk stel, die Sjouwers uit Garderen, die nog wel eens met elkaar op de vuist gaan. Werk genoeg, en dat is eigenlijk het aardigste vinden de Werktroepers zelf. Waar andere dienstplichtigen zich vaak mateloos vervelen omdat er geen werkte doen is, kunnen de Sjouwers altijd wel ergens aan de slag."

Lang gaat iedereen ervan uit, dat dit de laatste grote steunverlening is. Onverwachts krijgt 647 Werktroepencompagnie in november nog een grote klus toegeschoven: het opbouwen van een tentenkamp voor asielzoekers op het voor de compagnie bekende Kamp Princenbosch. Als dank voor de inzet komt de Nationaal Territoriaal Commandant (NTC) de

⁴ Een veel voorkomend eufemisme voor bezuinigingen.

generaal majoor Dijkstra persoonlijk meedelen, dat de compagnie met ingang van 1 februari 1994 zal worden opgeheven.

Hieronder treft u een overpeinzing aan van de laatste commandant de kapitein B.Vingerhoed.

“Zonder anekdotisch te willen worden in deze overpeinzing wil ik toch even stil staan bij het eerste incident dat mij ter ore kwam, nauwelijks een paar dagen na mijn commando-overdracht. Tijdens een verhuizing van meubilair van het ene naar het andere gebouw, gaf de sergeant groepscommandant de opdracht, dat alles naar buiten moest. Hij verzuimde hierbij aan te geven, dat dit vooral via de trappen moest gebeuren en niet, zoals nu gebeurde, van 2-hoog naar beneden. Dit incident was zeker niet maatgevend voor de werkwijze en aansturing van de werktroepers. De C-Wktrcie, gesteund door slechts 3 andere beroeps (CSM, SMA en Plv CC), was in de gelukkige omstandigheid om de voor de Wktrcie meest geschikte vaandrags en sergeanten vanuit het OCInt te krijgen en deze waren voor hun taak berekend.

Natuurlijk kende ik al veel verhalen toen ik in 1991 het stokje van C-647 Wktrcie overgedragen kreeg. Een compagniescommando, dat in het algemeen was voorbehouden aan OCOSD-ers, die al wat langer door de rangen heen liepen en bij wie het ‘afbreukrisicio’ wat minder groot was. Op dat moment was ook de (territoriale) zustereenheid 646 Wktrcie nog actief. Deze laatste werd al snel afgebouwd waarna mijn compagnie alle ondersteunende taken voor Defensie voor haar rekening nam. Een compagnie, die zelden een compagnie was door de vele steunverleningen, die gelijktijdig plaats vonden en waardoor werktroepers nauwelijks op de kazerne waren, hetgeen overigens door de CSM, de KMar en DGW&T werd toegejuicht.

Bij buitenstaanders leefde vaak het romantische beeld van rauwdouwers met een klein hartje. Helaas hebben velen ook de keerzijde mogen meemaken, waarbij vernieling, agressie en bedreiging tussen werktroepers onderling, maar ook tegenover de kaderleden, veelvuldig voorkwam.

Uiteraard was ik me niet bewust van het feit, dat deze eenheid twee jaar en een half jaar na mijn aantreden door het afschaffen van de dienstplicht opgeheven zou worden. Na rijp beraad vond ‘men’, dat er geen toekomst was voor een Wktrcie. Immers, wilde je deze militairen wel als beroepscollega of was er wel voldoende aantrekkingskracht om schoolverlaters enthousiast te maken voor een baan als ‘werktroeper’. In de onzekere periode rondom het afschaffen van de dienstplicht kan ik me de beslissing om de Wktrcie op te heffen goed indenken. Zeker omdat de KL in die tijd nog dusdanig groot leek, dat allerhande steunverleningen nog door de organisatie geabsorbeerd konden worden. Ook al missen we anno 2017 allerhande handjes voor de vele steunverleningen, die er zijn en is onze afhankelijkheid ten opzichte van derden sterk toegenomen, nu, nagenoeg 25 jaar later, vind ik nog steeds dat het een goede beslissing was.”

HOOFDSTUK 4

146 WERKTROEPENCOMPAGNIE (DE BUFFELS)

Op 7 november 1952 wordt 146 Intendance Werktroepencompagnie (alleen de kern) geformeerd en ingedeeld bij 102 Intendancebataljon. Aanvankelijk wordt de eenheid gelegerd op de Oranje Nassau kazerne in Amsterdam, waar op dat moment geen verwarming beschikbaar is op de legeringskamers. Op 9 juni 1953 verhuist de eenheid naar de Generaal Spoorkazerne in Ermelo. Op 2 juli 1953 komen de eerste soldaten bedoeld voor de werktroepenpelotons binnen. Op 1 augustus 1954 'verhuist' de compagnie naar 103 Intendancebataljon.

De toenmalige commandant (de reserve eerste luitenant H.O. Reuter) meldt op 31 augustus, dat de stemming, het enthousiasme en het moreel zienderogen daalt als een peloton een oefenprogramma moet volgen en dan gelegerd wordt in een tentenkamp in Loon op Zand. De stemming verandert onmiddellijk weer als hen wordt meegedeeld dat men weer aan het werk gaat. De stemming blijft ook goed wanneer de omstandigheden moeilijk zijn en het werk zwaar en langdurig. Bijzonder, als je in het zelfde rapport leest, dat de soldaten ook op de Generaal Spoorkazerne in Ermelo dan nog in tenten gelegerd zijn. Niet de legering ligt ten grondslag aan de slechte stemming, maar de aard van de werkzaamheden. Dit verschijnsel, dat door de commandant wordt betiteld als 'opvallend' blijkt later de rode draad te zijn in de geschiedenis van deze compagnie.

Op 1 november 1968 wordt 146 Werktroepencompagnie (de toevoeging 'intendance' is dan verdwenen) weer ingedeeld bij 102 Intendancebataljon. Op dat moment heeft de eenheid al een mascotte: een buffel. En al vrij snel maakt de eenheid binnen het nieuwe bataljon haar naam: "De Buffels" waar, door alle sportwedstrijden te winnen. Op 3 april 1969 kent de Inspecteur der Legerkorpstroepen een tevredenheidsbetuiging (met 1 dag extra verlof) toe aan de eenheid, omdat zij in aansluiting op een zeer bevredigend resultaat van de Commandanten Inspectie (CI) wederom

ook een GOED krijgen bij de inspectie van het Materieel Inspectie Orgaan (MIO) waaruit de bijzondere toewijding en plichtsbetrachting voor het onderhoud duidelijk blijkt.

Andere bijzondere prestaties zijn:

- het bereiken van een record van 146 dagen arrest door een soldaat, die het na zijn dienstdag nog 'schopt' tot antiquair;
- een maandomzet in februari 1969 in de compagniesbar van 2.625 Nederlandse guldens en
- het ingooien van 36 ruiten van het legeringsgebouw van 11 Pantsergeniecompagnie met van rijksweg verstrekte stukken zeep. Het is dan ook niet vreemd, dat het record handgranaat werpen op de Generaal Spoorwegkazerne jarenlang op naam heeft gestaan van een buffel.

Een enkele lezer zal zich afvragen of 146 Werktroepencompagnie ook nog toekomt aan het verrichten van de oorlogstaak. Uiteraard wordt de eenheid veelvuldig ingezet tijdens oefeningen. Wat opvalt, is dat zij dan vooral vaak worden ingezet om 111 of 121 Gemengde Intendance Aanvullingsplaatscompagnie te ondersteunen bij het opbouwen, instandhouden en afbouwen van de aanvullingsplaats klasse III.

In een speciale herinneringsuitgave van de Buffel (de compagnieskrant) maakt de afzwaaiende lichting 72-4 melding van een tweetal oefeningen: OKTO-ALTER (oktober 1972) en BIG FERRO (september 1973). Wat hebben de soldaten te melden dan, zult u zich afvragen? Over OKTO-ALTER wordt gemeld dat men ingedeeld was bij 111 Gemengde Intendance Aanvullingsplaatscompagnie om zgn. bijstand te leveren, maar na enkele dagen was het alleen 146, die jerrycans verwerkte.

Ook tijdens BIG FERRO is de eenheid ingezet bij 111 Gemengde Intendance Aanvullingsplaatscompagnie. Eigenlijk is dat best wel een beetje vreemd, als je bedenkt dat niet 111 Gemengde Intendance Aanvullingsplaatscompagnie, maar 121 Gemengde Intendance Aanvullingsplaatscompagnie deel uitmaakt van hetzelfde 102 Intendancybataljon. Verder wordt over BIG FERRO nog gemeld dat het in Rotenburg (West-Duitsland) best wel gezellig is, dat de frites tenten goede zaken doen en..... verschillende loslopende personen van de andere kunne de kans krijgen een stoere Hollandse militair aan de haak te slaan.

In 1974 blijkt nogmaals dat 146 Werktroepencompagnie al een 'maatschappelijk verantwoorde onderneming' is op het moment, dat deze term nog moet worden uitgevonden. In 1966 adopteert de eenheid een oorlogsgraf bij Hulshorst en sindsdien staat

het personeel daar ook jaarlijks op 4 mei. De compagnie verzorgt op 16 oktober 1974 een prachtige dag voor 30 kinderen van het Astmacentrum in Ermelo.

In 1982 lijkt het er op dat 146 Werktroepencompagnie een grote verandering heeft doorgemaakt. De commandant merkt, dat zijn mannen de laatste tijd de typische buffelgewoonte aan het afleren zijn. Een Buffel moest vroeger zonder baret op en zijn jas open naar de eetzaal lopen en bij een opmerking reageren met: "Weet je dan niet, dat ik een Buffel ben!"

Het is ook aardig te weten, dat de compagnie kort daarvoor nog een eigen dierentuin heeft: een hamster (deze compagnieshamster heet korporaal Ham), een terrarium met slangen en hagedissen, een parkiet, een vogelspin, een marter en woestijnratten.

In het decembernummer van 1984 blijkt een deel van de compagnie over gaven op het gebied van de poëzie te beschikken, hetgeen blijkt uit de onderstaande typische Buffel-limerick.

Een echte Buffel te velde

Maakte zijn gevechtslaarzen te gelde

Bezocht toen een dame in Soltau

En vroeg haar: Du alte Sau,

Ist das Kader sich schon kommen melden?

In de Legerkoerier van juni 1985 wordt weer eens uitgebreid aandacht besteed aan de meest uitgevoerde werkzaamheden van de compagnie. 146 Werktroepencompagnie is dan de eenheid van de maand. Onder de titel: "Buffels deden hun naam eer aan." staat de volgende alleszeggende intro.

"Voor diegenen, die niet weten wat 'buffelen' is: per dag 1400 jerrycans vullen met dieselolie en op een 4-tonner plaatsen, of 900 ton brandstof verwerken in vijf-en-een-halve dag. Ergens op de Noord Duitse laagvlakte vond begin mei op complex Duensen de oefening OVERSLAG plaats. Hoofdpersoon: 146 Werktroepencompagnie uit Ermelo." Het artikel sluit met een quote van de csm: "Voor deze oefening moesten de mannen op Koninginnedag van verlof terugkomen en geen één ziek thuis!"

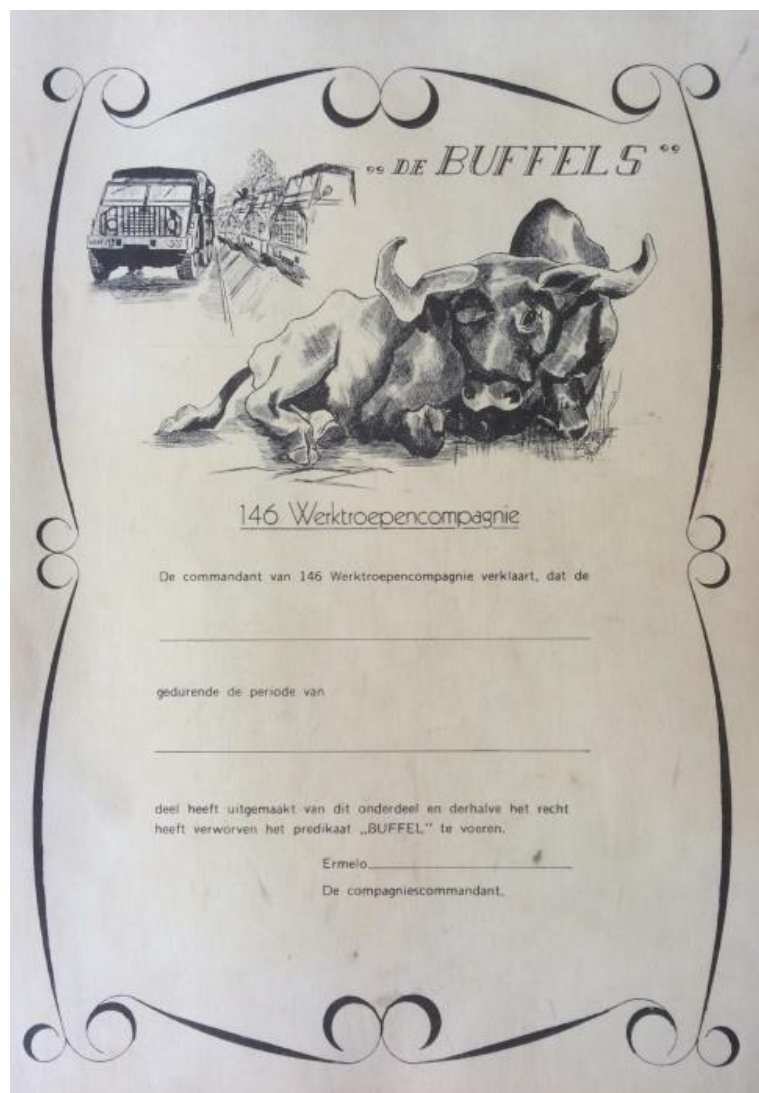
In een speciaal nummer, dat wordt uitgegeven na de hierboven genoemde oefening blijkt, dat je jezelf niet zomaar Buffel kunt en mag noemen. Er wordt heel wat van iemand verwacht. Zo valt onder meer het volgende te lezen:

"We zullen aannemen, dat je je pas bij den Werktroepers hebt aangesloten en dan zijn er diverse dingen, die je goed moet weten. Je moet ernstig trachten om de verantwoordelijkheid, welke je op je neemt, goed te beseffen. Indien je je tot een minderwaardige zelfzuchtige daad laat verleiden, besmeur je daarmee niet alleen je eigen werkpak doch dan breng je den gehele Buffelmacht in diskrediet. Indien je jouw dagelijkse goede daad doet en behulpzaam bent, indien je beleefd en hoffelijk optreedt, indien je opgewekt blijft als je voor moeilijkheden komt te staan, indien je als een frisse flinke vent in de beste houding, die een geoefend lichaam toelaat, in slordige nonchalante houding en kleeding door den straten slentert, zeggen de

mensen: O, da's nou een Buffel!"

Als je slaagt, krijg je bij het afscheid van de eenheid de felbegeerde oorkonde. Een heel enkele keer valt een van de Stafhengsten c.q. Pauwen (officieren en onderofficieren van de staf van 102 Aanvullingsplaatsbataljon) de bijzondere eer toe zich buffel te mogen noemen.

In hoofdstuk 2 heb ik al vermeld dat het Tamboerkorps der Intendance is ingedeeld bij 646 Werktroepencompagnie, maar in oorlogstijd deel uit maakt van 146 Werktroepencompagnie. Om dan volledig inzetbaar te zijn, moeten deze muzikanten natuurlijk wel opgeleid en getraind worden. Zo nemen zij van 26 maart tot 11 april 1986 als peloton van 146 Werktroepencompagnie deel aan de oefening LAST WHEELS. Jammer is het dan te moeten lezen dat de Amsterdamse muzikantjes vooral worden ingezet om wacht te lopen. Later dat jaar doen de soldaten van het Tamboerkorps der Intendance ook nog mee aan de oefening CERTAIN STRIKE, die wordt gehouden in de omgeving van Dannenberg (dicht tegen de zgn. *Inner Deutsche Grenze*; de grens tussen West- en Oost-Duitsland). *Showing the force* is niet nieuw!

Doen die gasten van 146 dan niets anders dan jerrycans slingeren? Ja zeker wel. De eenheid wordt ook regelmatig ingezet om te 'beuken' bij een van de twee munitie aanvullingsplaatscompagniën, die het legerkorps op dat moment rijk is. Zij worden dan vooral ingezet voor het laden en lossen van klein kaliber munitie.

Obelix (de mascotte van 139 Munitie Aanvullingsplaatscompagnie) kon het niet laten op zijn eigen manier, als dank voor de jarenlange hulp een eigen bijdrage te leveren aan de groepsfoto van 146 Werktroepencompagnie.

Een bijzondere munitieklus heeft 146 Werktroepencompagnie uitgevoerd op Fort 't Hemeltje (een zgn. geschutsfort, dat deel uitmaakte van de Hollandse Waterlinie) in de buurt van Utrecht. Gedurende meer dan 1 jaar verlenen werktroepers steun aan 566 Munitie Werkplaats om 2300 ton oefen dummy munitie aan te maken. Tijdens de oefening FREE LION,

wat later de allerlaatste grote legerkorpsoefening blijkt te zijn, wil men het munitieospel zo getrouw mogelijk naspelen. Zonder 146 Werktroepencompagnie is dat niet mogelijk geweest.

Op 5 oktober 1989 ontvangt de commandant van 146 Werktroepencompagnie uit handen van commandant Legerkorps Logistiek Commando (LLC) voor de laatste maal een tevredenheidsbetuiging voor het goede resultaat van de in juli gehouden MIO. Op dat moment is al bekend, dat het de laatste waardering zal zijn.

Op dinsdag 19 juni 1990 overhandigt de commandant van het nadetachment (de compagnie telt dan nog ca. 20 man) de vlag en het waarderingsregister aan commandant 102 Aanvullingsplaatsbataljon (in de taal van de buffels: de opperpauw). Op 1 september 1990 wordt de eenheid mobilisabel gesteld.

Daarmee komt een einde aan het Buffel-tijdperk.

Hieronder treft u een persoonlijke herinnering aan van een van de weinige pauwen, aan wie de eer is verleend zichzelf een buffel te noemen.

“Eind februari 1986 werd ik bij de bataljonscommandant van 102 Aanvullingsplaatsbataljon, luitenant-kolonel Maarten de Jongh Swemer ontboden, die mij opdroeg om voor onbepaalde tijd het commando over 146 Werktroepencompagnie 'De Buffels' te gaan waarnemen, wegens ziekte van de zittende compagniescommandant. De hoofddoelstelling van de opdracht omvatte het leiden van de compagnie bij de grote legerkorpsoefening CATTLE CLASH, die van 8 tot 21 maart 1986 zou plaats vinden in de voormalige Bondsrepubliek Duitsland. Tijd voor verkenning van de beoogde locaties in Duitsland had ik niet meer. Ik was immers ook nog Hoofd van de sectie S4 van het bataljon en tegelijkertijd al waarnemend compagniescommandant van de in opheffing zijnde 115 Algemene Bevoorraders- en Diensten Compagnie. Ik zou dus om alle circusbordjes tegelijkertijd omhoog te kunnen houden, veel moeten terugvallen op mijn kaderleden: in hoofdzaak enkele luitenants en vooral de onderofficieren van de bataljonsstaf en de betreffende compagnieën. Voor hun actieve steun ben ik deze kaderleden nog altijd dankbaar. Deze periode heb ik altijd beleefd als een periode van commandereren 'vanuit het zadel', gevechtsleiding, dus.

Nadat na een gedegen voorbereiding de Buffels in het operatiegebied waren aangekomen, moest het dorpje Dohren, zoals eerder vermeld onverkend, worden betrokken. Zowel de enkele inval- als uitvalswegen werden direct afgegrendeld door de eenheid, waarna ik staande vanuit de open Jeep aan de achter me aan rijdende chauffeurs aanwijzingen gaf wie waar de opstelling moest betrekken, zodat we in no time in een soort rondom beveiliging het dorp bezetten. Meteen ging de keukengroep aan de slag voor het warme eten en werden alle andere logistieke zaken uitgevoerd (aftanken, etc.). Na een uur was de compagnie gecamoufleerd en gereed voor vervolgoopdrachten. Die kwamen er ook van de bataljonsstaf: hoofdzakelijk het leveren van een zgn. 'quick reaction force' en een stafwachtpeloton op 24-uurs basis. Ofschoon de oefening CATTLE CLASH na enkele dagen, wegens de veel voorkomende verkeersongevallen en slechte terreingesteldheid al snel werd omgedoopt in 'CATTLE CRASH', heb ik samen met mijn plaatsvervanger luitenant Huub Vleeshouwers en de compagnies-sergeant-majoor Fons van Haaster, een geweldige oefening gehad, waarbij ik De Buffels als een hechte en enthousiaste groep soldaten heb leren kennen, mits.....ze maar aan het werk waren, natuurlijk. En als er

eens 'een daad' moest worden gesteld, dan was een alarmeringsoefening onder NBC-dreiging, voldoende om iedereen weer 'bij de les te betrekken'. Mede daardoor kenden we tijdens de oefening weinig leegloop en kon ik de compagnie na enkele weken heelhuids en zonder overige ongelukken weer huiswaarts voeren. Met sommige van deze Buffels heb ik jarenlang nog contact gehouden. Mede door deze, relatief korte, periode kan ik terugzien op een geweldige dienstdienst! Bedankt daarvoor!"

Luitenant-kolonel b.d. J.A.C. Slingerland

NAWOORD VAN DE SCHRIJVER

Ik weet niet hoe het de lezers is vergaan. Persoonlijk heb ik tijdens mijn bronnenonderzoek meerdere malen een déjà vu ervaring gehad.

Als oud pelotonscommandant van een klasse III peloton en plaatsvervangend compagniescommandant van een gemengde (intendance) aanvullingsplaatscompagnie heb ik vaak steun mogen ontvangen van werktroepers.

Elite-eenheden nemen nog wel eens de term 'esprit de corps' in hun mond. De lezer mag van mij aannemen dat vele werktroepers zich zelf beschouwden als lid van een elite-eenheid (natuurlijk in hun eigen perceptie en in een bijzondere 'niche') en vele malen blijk gaven te beschikken over hun eigen 'esprit de corps'.

Werktroepen. Inderdaad een wonderlijk stel militairen!

Piet IJntema